

TEMAT LEKCJI: Jak podejmować decyzje inwestycyjne?

(lekcja podawcza z elementami lekcji problemowej)

CZAS: 45 minut

CEL OGÓLNY:

Uczeń będzie rozumiał czym różni się oszczędzanie od inwestowania, będzie rozumiał, że decyzja o sposobie inwestowania musi być przemyślana i wymaga posiadania pewnego zakresu wiedzy o dostępnych instrumentach

ZAŁOŻENIE:

Lekcja podsumowująca cykl tematów poświęconych usługom bankowym i GPW, zakłada znajomość zagadnień związanych z lokatami, obligacjami, akcjami i funduszami inwestycyjnymi.

CELE OPERACYJNE:

POZIOM	KATEGORIA
I. WIADOMOŚCI	A. ZAPAMIĘTANIE WIADOMOŚCI Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • umie posługiwać się pojęciem oszczędzania i inwestowania, • potrafi podać przykłady różnego rodzaju inwestycji.
	B. ZROZUMIENIE WIADOMOŚCI Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • potrafi wskazać różnice między sposobami inwestowania, • rozumie jakie elementy należy wziąć pod uwagę przy wyborze inwestycji.
II. UMIEJĘTNOŚCI	C. STOSOWANIE WIADOMOŚCI W SYTUACJACH TYPOWYCH Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • potrafi ocenić trafność wyboru rodzaju inwestycji w danych warunkach (horyzont czasowy, wielkość kapitału, skłonność do ryzyka).
	D. STOSOWANIE WIADOMOŚCI W SYTUACJACH PROBLEMOWYCH. Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • potrafi ocenić ryzyko inwestycji, • potrafi wskazać, który rodzaj inwestycji jest właściwy w danych warunkach.

METODY PRACY:

- wykład - pogadanka
- dyskusja

FORMY PRACY:

- praca z całą klasą, praca w grupach

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- tablica
- prezentacja **decyzje inwestycyjne AJ.ppt** , komputer, rzutnik
- wydrukowane materiały pomocnicze
- opcjonalnie komputer z dostępem do Internetu

TOK LEKCJI:

I. Faza wprowadzająca:

Nauczyciel: podaje temat, cele lekcji i formy realizacji tematu, rutynowe czynności organizacyjne.

Rozpoczyna lekcję **pytaniem** „Czym różni się oszczędzanie od inwestowania?”. mogącym stanowić podstawę rozwinięcia tematu lekcji (minidyskusja).

Uczniowie: odpowiadają na pytanie uzasadniając swoje zdanie. Dyskusja kończy się konkluzją, że oszczędzanie ma charakter bierny, a inwestowanie wymaga zaangażowania i wiąże się z podwyższonym ryzykiem i szansą wyższego zysku.

II. Faza realizacyjna:

1.	Struktura oszczędności Polaków Nauczyciel przedstawia wykres pokazujący strukturę oszczędności Polaków w I poł 2010 r. (wg materiałów modułu 10 i Analizy Online) - slajd nr 2 prezentacji, a uczniowie analizują przedstawione tam sposoby oszczędzania i inwestowania.
2.	Jak podjąć decyzję o sposobie inwestowania Nauczyciel nawiązuje do różnicy między oszczędzaniem a inwestowaniem, a następnie stawia pytanie : " <i>Jakie pytania należy sobie zadać, aby podjąć decyzję o sposobie zainwestowania naszych oszczędności?</i> " Uczniowie podają propozycje odpowiedzi na pytanie. Nauczyciel kieruje dyskusją, a w podsumowaniu przedstawia listę pytań, które należy sobie zadać przed podjęciem takiej decyzji (slajd nr 5): <ol style="list-style-type: none"> 1. Po co inwestujemy? 2. Jaki jest horyzont czasowy naszej inwestycji? 3. Ile czasu możemy poświęcić na dogłębne oglądanie naszych inwestycji? 4. Jakim kapitałem dysponujemy? 5. Jaki poziom strat możemy zaakceptować? 6. Jak możemy ograniczyć ryzyko, zadbać o bezpieczeństwo inwestycji?
3.	Analiza możliwych odpowiedzi na poszczególne pytania Uczniowie starają się określić możliwe odpowiedzi na kolejne pytania. Nauczyciel kieruje dyskusją i stara się doprowadzić do wyciągnięcia wniosków, jakiego rodzaju inwestycja jest najlepsza w poszczególnych sytuacjach: <ol style="list-style-type: none"> 1) Po co inwestujemy? Możliwe odpowiedzi i sugestie jak wtedy postępować:<ol style="list-style-type: none"> a) dla zabawy i emocji<ul style="list-style-type: none"> ⇒ możemy inwestować/grać bezpośrednio na giełdzie ponosząc pełne ryzyko ⇒ inwestować w akcje i instrumenty pochodne b) żeby pomnożyć swoje oszczędności przeznaczone na konkretny cel (określona jest kwota i termin)

- ⇒ należy inwestować ostrożniej z zachowaniem ustalonych reguł
- ⇒ w obligacje i ewentualnie w akcje
- ⇒ fundusze inwestycyjne

c) żeby stać się bogatym człowiekiem

- ⇒ Jak to robią inni? - patrz raport *Forbes - The World's Billionaires (2010)* - odnalezienie tego raportu i prześledzenie sposobów dojścia do fortuny będzie tematem pracy domowej

2) Jaki jest nasz horyzont czasowy?

Możliwe odpowiedzi i sugestie jak wtedy postępować, wskazanie zalet/wad takich inwestycji:

a) kilkanaście lub kilkadziesiąt lat (> 5 lat)

- ⇒ inwestując długoterminowo oszczędzamy na prowizjach od obrotu akcjami i możemy korzystać z dywidend
- ⇒ wydłużając horyzont czasowy zmniejszamy ryzyko, nie stresują nas krótkoterminowe górkę i dołki - patrz <http://www.analizy.pl/fundusze/wiadomosci/9737/dlaczego-warto-wydluzac-horyzont-inwestycyjny.htm> (jeśli mamy dostęp do Internetu, możemy na chwilę połączyć się ze wskazaną stroną, jeśli nie, nauczyciel może wydrukować tekst w kilku egzemplarzach i udostępnić zainteresowanym uczniom)
- ⇒ możemy zmniejszyć ryzyko inwestując część środków w obligacje
- ⇒ **ale!** nie zwalnia nas to od śledzenia sytuacji - możemy przegapić ważne wydarzenia
- ⇒ możemy skorzystać z funduszy inwestycyjnych - szczególnie funduszy parasolowych

b) kilka miesięcy (do roku)

- ⇒ inwestycje w akcje - bardzo duże ryzyko i koszty prowizji
- ⇒ lepiej chronić ten kapitał na lokacie
- ⇒ warto skorzystać funduszu rynku pieniężnego (wyższa płynność, wyższa stopa zwrotu)

3) Ile czasu możemy poświęcić na dogłębne nasze inwestycje?

Możliwe odpowiedzi i sugestie:

a) kilka godzin w tygodniu lub więcej

- ⇒ możemy sobie z powodzeniem pozwolić na samodzielne inwestowanie na rynku akcji,
- ⇒ mamy szansę śledzenia na bieżąco sytuacji na giełdzie,
- ⇒ możemy zapoznać się z sytuacją poszczególnych spółek, dotrzeć do najnowszych informacji

b) mniej niż kilka godzin w tygodniu

- ⇒ istnieje duże ryzyko niedoinformowania, np. przegapienia zmiany trendu
- ⇒ lepiej inwestować w fundusze inwestycyjne
- ⇒ uwaga! - mimo wszystko trzeba wtedy zapoznać się z szeroką ofertą funduszy inwestycyjnych różniących się nie tylko instrumentami w które inwestują, ale także prowizjami i opłatami

4) Jakim kapitałem dysponujemy?

Możliwe odpowiedzi i sugestie:

- a) małym - kilkaset do kilku tysięcy złotych
  - ⇒ trudno zdywersyfikować taką inwestycję
  - ⇒ należy zwrócić uwagę na wysokość prowizji biur maklerskich
- b) większym - kilkadziesiąt / kilkaset tysięcy
  - ⇒ warto zapoznać się z ofertami przeznaczonymi dla takich inwestorów (privat banking, zamknięte fundusze inwestycyjne)

5) Jaki poziom strat możemy zaakceptować?

Możliwe odpowiedzi i sugestie:

- a) akceptujemy niewielki poziom strat - pieniądze które inwestujemy są nam za pewien czas potrzebne na konkretny ważny cel, lub też jesteśmy z natury mało skłonni do ryzyka, jest to dla nas duży stres
  - ⇒ lepiej inwestować w instrumenty mniej ryzykowne: np. lokaty (szczególnie lokaty strukturyzowane z ochroną kapitału), obligacje, fundusze inwestycyjne rynku pieniężnego
- b) akceptujemy wyższy poziom strat krótko i średnioterminowych - inwestujemy pieniądze nadwyżkowe, które i tak kilka lat trzymalibyśmy na koncie
  - ⇒ jeśli jest to inwestycja długoterminowa możemy zainwestować w akcje lub fundusze akcyjne
  - ⇒ jeśli posiadamy odpowiednią wiedzę i dużą odporność psychiczną, możemy zainteresować się instrumentami pochodnymi

6) Jak możemy ograniczyć ryzyko, zadbać o bezpieczeństwo inwestycji?

Możliwe odpowiedzi:

- a) stosować dywersyfikację inwestycji, zwrócić uwagę na ich ujemną korelację
- b) podchodzić z dystansem do ofert "pewnego zysku" - jest to pojęcie abstrakcyjne
- c) krytycznie podchodzić do porad i rekomendacji, podejmować przemyślane decyzje (łatwo tak mówić ;-)
- d) konsekwentnie przestrzegać przyjętej strategii (np. metoda regularnego inwestowania, metoda stałej kwoty kapitału inwestycyjnego, strategia 10% zniżki i 30% zwyżki, itp. - krótki komentarz)
- e) korzystać wyłącznie z usług instytucji posiadających licencję Komisji Nadzoru Finansowego

III. Faza podsumowująca:

Nauczyciel proponuje uczniom **krótki sprawdzian** wiadomości - ostatnie slajdy prezentacji.

Nauczyciel może przygotować kopie pytań na kartkach i poprosić uczniów, aby udzielili odpowiedzi grupowo (zakładając, że grupy zostały ustalone wcześniej), a następnie zebrać karty i pokazać poprawne odpowiedzi.

Uczniowie wykazujący największą aktywność w trakcie dyskusji i w podsumowującym teście zostają nagrodzeni ocenami bardzo dobrymi.

Na zakończenie **nauczyciel** przypomina uczniom, aby **w ramach pracy domowej** dowiedzieli się kim jest i jak doszedł do fortuny Warren Buffet i jak osiągnęli wysokie dochody inni, znajdujący się na liście najbogatszych ludzi świata

Nauczyciel dziękuje uczniom i kończy lekcję.

How to Calculate Rolling Returns

By [Carter McBride](#), eHow Contributor

updated: June 25, 2010

Calculating rolling returns involves some simple math.

Rolling returns will determine the average annual return for a certain period. Once that period comes to an end, the rolling return will cover a new period. For example, if an investor looks at 10-year rolling returns on a stock in 2008, then the first year is 1998. The next year, the return will "roll over" so the starting year will be 1999 and the period now includes 2009. As one period ends, the return must continually "roll over" to cover the new period.

Difficulty: Moderately Easy

Instructions

- 1
Set the dates you want to start the rolling period and end the rolling period. For example, an investor wants a five-year rolling period for Firm A's stock return, starting in 2002 and ending in 2006.
- 2
Find the return percentages for the year. If the return percentages are not given, then the formula is: end of the period's price minus beginning of the period's price, with the result divided by the beginning period's price.

For example, on Jan. 1, 2002, Firm A's stock price was \$30. On Dec. 31, 2002, the stock price was \$35. So \$35 minus \$30 equals \$5. Then \$5 is divided by \$30 for a return of about 17 percent. The other returns for Firm A were 10 percent for 2003, 14 percent for 2004, 5 percent for 2005 and 8 percent for 2006.
- 3
Add the returns together. In our example, 17 plus 10 plus 14 plus 5 plus 8 equals 54.
- 4
Divide the sum of the returns by the number of returns. In our example, 54 divided by 5 equals a five-year return of 10.8 percent.
- 5
Eliminate the first year of the returns and add the following year as the newest year of returns. In our example, eliminate the 2002 return and add the 2007 return into the calculation. Repeat the calculation to find the new rolling five-year return.

Read more: [How to Calculate Rolling Returns | eHow.com](#)
http://www.ehow.com/how_6657340_calculate-rolling-returns.html#ixzz19tXKmCzQ

28/12/2010 | Analizy Online | 5263 znaków

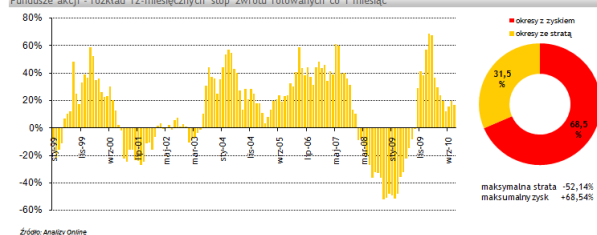
Dlaczego warto wydłużać horyzont inwestycyjny?

Podjęcie decyzje inwestycyjne, zbyt często kierujemy się emocjami, na które wpływ ma bieżąca koniunktura, a w szczególności przeszłe wyniki. Na ogół, pociąga to za sobą całą gamę irracjonalnych, sprzecznych ze zdrowym rozsądkiem zachowań. Jedną z takich pułapek, w którą dosyć łatwo wpadają klienci funduszy, jest niedopasowanie horyzontu inwestycyjnego do ryzyka inwestycji. W rezultacie jeżeli w krótkim, np. rocznym okresie przynosi ona straty, często decydujemy się na jej zakończenie pozbawiając się tym samym szansy na zyski. Tymczasem, jeżeli z góry przyjmujemy odpowiedni horyzont, nasze szanse na sukces ulegną wyraźnemu zwiększeniu.

W grupie najbardziej ryzykownych rozwiązań inwestycyjnych, jakimi są fundusze akcji polskich uniwersalnych, inwestowanie na okres jednego roku oznacza spore ryzyko uszczerplenia portfela. Bardzo dobrze obrazują to roczne (12-miesięczne) kroczące stopy zwrotu tzw. rolling returns. Spośród 143 rocznych stóp zwrotu, jakie można wyliczyć dla średniej funduszu akcji polskich uniwersalnych (na danych miesięcznych w okresie od stycznia 1998 roku do listopada 2010), aż 45 zakończyło się negatywną stopą zwrotu. Daje to wysokie tj. 31,5% prawdopodobieństwo straty.

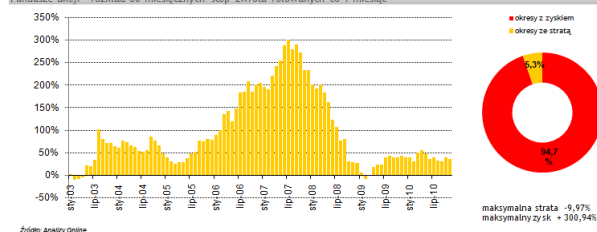
Fundusze akcji - rozkład 12-miesięcznych stóp zwrotu rolowanych co 1 miesiąc

Źródło: Analizy Online

Wydłużenie horyzontu inwestycyjnego do 5 lat (60 miesięcy), zmniejsza tę niekorzystną statystykę. Zaledwie w 5 spośród 95 przypadków, dla których obliczyliśmy 60-miesięczną stopę zwrotu, trzeba było pogodzić się z goryczą „utrąty” części kapitału. Dla 5-letnich inwestycji prawdopodobieństwo uzyskania negatywnej stopy zwrotu wyniosło 5,3%. Zestawiając oba horyzonty inwestycyjne warto zauważyć, że poziom potencjalnej straty jest zdecydowanie niższy dla 5-letniego okresu inwestycji, niż dla inwestycji trwającej jeden rok. Podczas gdy maksymalne obsunięcie portfela inwestycyjnego dla okresów 5-letnich wyniosło -10%, to najwyższa uzyskana strata w okresach rocznych wyniosła aż -52%. Ze statystyki stóp zwrotu wynika również, że maksymalny zysk dla rocznych okresów wyniósł +69%, podczas gdy dla inwestycji trwającej 5 lat maksymalny wynik był bliski +301%.

Fundusze akcji - rozkład 60-miesięcznych stóp zwrotu rolowanych co 1 miesiąc

Źródło: Analizy Online

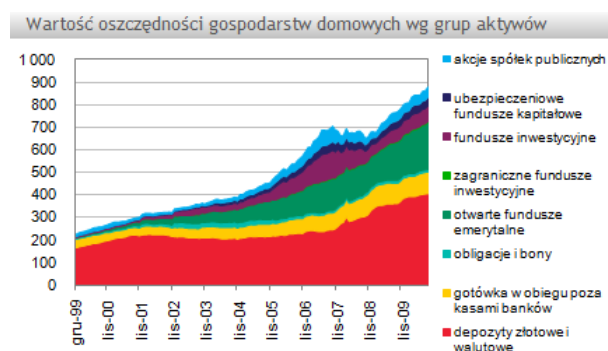
W przypadku mniej ryzykownych rozwiązań, jakie wchodzi w skład grupy funduszy stabilnego wzrostu, wnioski płynące z analizy rolling returns są jeszcze bardziej jednoznaczne. Tylko w 19 na 124 przypadki trzeba było liczyć się z negatywną roczną stopą zwrotu. Wydłużenie horyzontu inwestycyjnego do 5 lat dawało nam już jednak pełne bezpieczeństwo. Badając 5-letnie okresy nie natrafiamy bowiem na ani jeden, w którym nasz potencjalny portfel uległby uszczerpleniu.

Efektywne pomnażanie kapitału w długim terminie, to nie marketingowy slogan, ale rzeczywisty sposób na osiąganie atrakcyjnych wyników. Ważne jest jednak aby nie zrażać się przejściowymi fluktuacjami rynku, a na inwestycje patrzeć przez pryzmat długoterminowych tendencji, jakie charakteryzują daną grupę produktów. Inwestując krótkoterminowo, szczególnie w fundusze akcji, owszem, możemy sporo zyskać, ale i wiele stracić. Wydłużając horyzont godzimy się na niższą potencjalną stopę zwrotu, ale jest ona obciążona niewspółmiernie mniejszą niepewnością.

Paweł Wróbel
 Michał Duniec, analityk
 Analizy Online

Struktura oszczędności gospodarstw domowych (wrzesień 2010)

Wartość oszczędności gospodarstw domowych w trzecim kwartale 2010 roku wzrosła do poziomu **880,2 mld zł**, co oznacza dynamikę na poziomie **+4,2%**. Po dosyć słabym drugim kwartale (+1,0%), tempo wzrostu naszych oszczędności powróciło do wyższego poziomu przekraczającego 4% w skali 3 miesięcy. W ujęciu walutowym, na koniec września br. dysponowaliśmy oszczędnościami na poziomie 221,8 mld EUR. Od początku roku wartość środków zgromadzonych przez Polaków w różnych formach oszczędzania wzrosła o +77,5 mld zł, czyli o +9,7%.

Źródło: Analizy Online, na podstawie danych NBP, MF, GUS, TFI i PTE

W naszych oszczędnościach coraz większy udział mają akcje, w które inwestujemy bezpośrednio na giełdzie, bądź pośrednio poprzez fundusze inwestycyjne, emerytalne, czy też ubezpieczeniowe fundusze kapitałowe. Z tego powodu ogromny wpływ na zachowanie naszych oszczędności ma sytuacja na rynkach akcji. Doskonałym potwierdzeniem jest trzeci kwartał, który pod względem rynkowej koniunktury należał do bardzo dobrych. Indeks WIG zyskał w III kwartale +14,8%, natomiast nasze oszczędności ulokowane w akcjach za pośrednictwem biur maklerskich urosły o +14,1%, czyli o +5,6 mld zł.

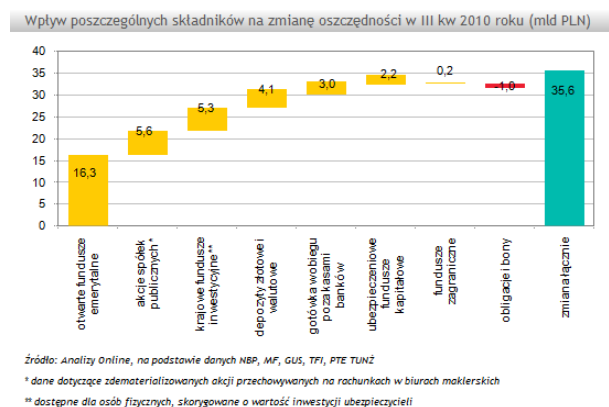
Nieco mniejszą dynamikę odnotowały fundusze emerytalne (+8,4%), których aktywa zyskały w tym czasie na wartości ponad +16 mld zł. To blisko połowa z kwoty +35,6 mld zł, o którą powiększyły się nasze oszczędności w trzecim kwartale. Wzrost wartości naszych oszczędności ulokowanych w funduszach emerytalnych wspierany jest nie tylko hossą, ale przede wszystkim obowiązkowym wpłatom jakie do funduszy trafiają za pośrednictwem ZUS. W samym trzecim kwartale wartość środków, które zasiliły OFE przekroczyła ... +5 mld zł. W ciągu ponad 11 lat istnienia obecnego systemu emerytalnego, ten segment oszczędności najszybciej zyskuje na znaczeniu. W OFE ulokowana jest już niemal co czwarta nasza złotówka.

Dobra koniunktura w gospodarce przekłada się na zainteresowanie klientów lokowaniem środków w funduszach inwestycyjnych oraz ubezpieczeniowych funduszach kapitałowych. W trzecim kwartale wartość środków zgromadzonych przez gospodarstwa domowe w funduszach inwestycyjnych dostępnych dla osób fizycznych, z wyłączeniem inwestycji poczynionych przez firmy ubezpieczeniowe, wzrosła o +7,8% przekraczając 72 mld zł. Dobrze radzą sobie również ubezpieczeniowe fundusze kapitałowe (UFK). Według naszych szacunków wartość aktywów w nich ulokowanych wzrosła w III kwartale o +6,7%,

przekraczając poziom 34,5 mld zł. Podobną dynamikę przyrostu odnotowały fundusze zagraniczne (+6,3%), dla których III kwartał również był udany. Wzrost aktywów wspierany był przez napływ nowych środków sięgający +170 mln zł.

Zgodnie z wcześniejszymi przewidywaniami, wraz z poprawą sytuacji na rynkach akcji, spada udział depozytów w naszych oszczędnościach, mimo iż w ujęciu wartościowym są coraz większe. Od blisko 2 lat udział depozytów złotych i walutowych w naszych oszczędnościach zmniejszył się z ponad 50% na początku 2009 roku do 46,3% na koniec września br. Wartość środków przechowywanych przez osoby fizyczne na bankowych kontach przekroczyła na koniec III kwartału wartość 377,2 mld zł. Jednocześnie gotówka poza kasami banków powoli zbliża się do poziomu 100 mld zł, zyskując w III kwartale kolejne +3,0 mld zł. Mimo to udział tego segmentu oszczędności spadł poniżej 11,0%.

Jedynym segmentem oszczędności, który w trzecim kwartale 2010 roku uległ zmniejszeniu, o ... -1,0 mld zł był kapitał zgromadzony w obligacjach detalicznych. Ten segment naszych oszczędności traci na znaczeniu od połowy 2009 roku, głównie za sprawą spadających aktywów ulokowanych w obligacjach oszczędnościowych.

Dzięki poprawiającej się sytuacji gospodarczej, z którą wiąże się m.in. wzrost zdolności gospodarstw domowych do generowania nadwyżek finansowych, nasze oszczędności mają wysoką dynamikę drugi rok z rzędu, na poziomie bliskim 20% średniorocznie. To sytuacja bardzo zbliżona do tej, z którą mieliśmy do czynienia w 2005 roku, kiedy 12-mies. dynamika wynosiła ok. 13%. Kolejne lata to okres bardzo dobrej koniunktury na giełdzie, w ślad za którą roczna dynamika przyrostu oszczędności przekroczyła 20%. W szczytowym okresie – połowa 2007 roku – wyniosła nawet 31,1%. Analogia wskazuje, iż najbliższe lata mogą być zbliżone do ówczesnego okresu. Lata 2006-2007 charakteryzowały się rosnącym znaczeniem oszczędności powiązanych z rynkiem akcji (akcje, fundusze inwestycyjne oraz ubezpieczeniowe), których udział w połowie 2007 roku przekroczył odpowiednio 10%, 17%, 5% (obecnie 5%, 8%, 3,9%). Jednocześnie na znaczeniu traciły bardziej pasywne formy oszczędzania, jak depozyty czy obligacje, których udział zmniejszył się w tamtym okresie odpowiednio do 35% i niecałych 2%.

W sumie od końca 2008 roku nasze oszczędności zwiększyły swoją wartość o blisko +200 mld zł, czyli o prawie +30%. Największy wpływ na ich przyrost miały depozyty złotowe i walutowe, których poziom zwiększył się o +75,7 mld zł oraz fundusze emerytalne (+71,2 mld zł). Z punktu widzenia oszczędności, możliwość zmian systemu emerytalnego w Polsce jest obecnie największym zagrożeniem dla wzrostu oszczędności.